

Αποστολή του Επισκόπου: Ο φωτισμός του κόσμου επί τα ίχνη των Αποστόλων.

Δήμητρα Κούκουρα, Καθηγήτρια Ομιλητικής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.

Συχνά ο υψηλός ρόλος του Αρχιερέως για τη μεταφορά του ευαγγελίου, αλλά και των πρεσβυτέρων που επιτελούν το ίδιο λειτούργημα «κατ' ἐπισκοπικήν προτροπήν», εκλαμβάνεται ότι εξαντλείται μόνον στη διάρκεια της κυριακάτικης Θείας Λειτουργίας με το λεγόμενο λειτουργικό κήρυγμα. Στην περίπτωση αυτή οι αποδέκτες είναι συνήθως το τακτικό εκκλησίασμα ενός ναού, το θέμα είναι η ερμηνεία των Γραφών και ο στόχος η πνευματική οικοδομή και η εμπέδωση της ορθόδοξης διδασκαλίας.

Όμως, η αποστολή του Επισκόπου και των συνεργατών του περιλαμβάνει και τον φωτισμό του κόσμου, επί τα ίχνη των Αποστόλων από την ημέρα της Πεντηκοστής και εξής. Όστε να ακούσουν όλοι οι άνθρωποι «ἕως ἑσχάτου τῆς γῆς» ότι μπορούν να γίνουν μέτοχοι της αναστημένης παρουσίας του Χριστού. Ο Άγιος Συμεών Αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, λόγιος μελετητής της Θείας Λειτουργίας και των ιερών μυστηρίων της Εκκλησίας, επονομαζόμενος και μυσταγωγός, εκφράζει την αγωνία του

για το «έξαιρέτον ἔργον» που οφείλουν να επιτελούν οι ποιμένες, «τὸ πρὸς μετάνοιαν ἄγειν, τὸ ἐπιστρέφειν ἀθέους πρὸς τὴν πίστιν. Σπάνιον δέ, καὶ διὰ τὸν ζῆλον τῶν ἀποστολικῶν ἀνδρῶν ἐκλιπεῖν καὶ τὸ τοὺς διωγμοὺς μείζους ἄρτι γενέσθαι».[1] Στο παράθεμα αποτυπώνεται περιγραφικός ορισμός του ιεραποστολικού κηρύγματος και των προϋποθέσεών του. Οι επίσκοποι μεταφέρουν το ευαγγέλιο της σωτηρίας στους άθεους, τούς καλούν να μετανοήσουν και να επιστρέψουν στην πίστη στον αληθινό Θεό. Και το έργο αυτό χαρακτηρίζεται ως «έξαιρέτον»!

Στην Ορθόδοξη Εκκλησία ο ευαγγελισμός των εθνών στην εποχή του Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, στις αρχές του 15^{ου} αι., είχε ατονήσει και μέχρι τη 6^η δεκαετία του 20^{ου} εξασθένησε ακόμη περισσότερο, -εκτός από τις ιεραποστολικές πρωτοβουλίες των Ρώσων στα ανατολικά και τα δυτικά της αχανούς χώρας τους-[2] κυρίως για τις αντίξοες εξωτερικές συνθήκες που αναφέρει ο Συμεών: οι περισσότεροι Ορθόδοξοι πληθυσμοί στη Νοτιοανατολική Ευρώπη επί πέντε αιώνες ζούσαν υπό τον οθωμανικό ζυγό, ενώ οι αραβόφωνοι της Μέσης Ανατολής, ακόμη και σήμερα, όσοι δεν έχουν εξοντωθεί ή εγκαταλείψει τις εστίες τους, ζουν ακόμη σε ταραγμένο περιβάλλον. Η αναζωπύρωση του ιεραποστολικού πνεύματος σημειώθηκε μόλις στις αρχές της δεκαετίας του 1960, με τη θεολογική τεκμηρίωση της ιεραποστολής, τις πρωτοβουλίες και το προσωπικό παράδειγμα του νυν Αρχιεπισκόπου Αλβανίας Αναστασίου.[3]

Έκτοτε μέσα στις σύγχρονες κοινωνικές συνθήκες εναπόκειται σε κάθε Επίσκοπο να επιτελεί «τό έξαιρέτον ἔργον», τονίζοντας με το κήρυγμά του την ανάγκη για τον φωτισμό όλου του κόσμου και στηρίζοντας ιεραποστολικές πρωτοβουλίες, που ενθαρρύνουν κληρικούς και λαϊκούς να προσφέρουν την ορθόδοξη μαρτυρία σε περιοχές της γης, όπου δεν έχει γίνει ακόμη γνωστή ή έχει λησμονηθεί. Πρόκειται για την απεραντοσύνη του συλλογικού Νότου, όπου δραστηριοποιούνται έντονα πολλές ιστορικές χριστιανικές παραδόσεις και νεότερα ορμητικά ρεύματα, αλλά και για την αλαζονική αποϊεροποιημένη συλλογική Δύση.

Συμβαίνει κάποτε η αναγκαιότητα του κηρύγματος για την πνευματική οικοδομή των πιστών να παραμερίζεται, κατά παράβαση της εναγώνιας αποστολικής προτροπής: «Διαμαρτύρομαι οὖν ἐγὼ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ...κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαί-

ρως άκαιρως, έλεγξον, έπιτίμισον παρακάλεσον έν πάση μακροθυμία και διδαχή» (Β΄Τι 4:1-2). Υφέρπει η άποψη ότι πρόκειται για πρακτική προτεσταντικών επιδράσεων, ενώ η μυσταγωγική ατμόσφαιρα της λατρείας είναι επαρκής. Για την ελληνόφωνη πραγματικότητα το επιχείρημα χάνει και το ελάχιστο έρεισμα, καθώς η λόγια παρωχημένη γλώσσα των ύμνων και των ευχών που έχουν βιβλικό και δογματικό υπόβαθρο,[4] σύμφωνα με εμπειρικές έρευνες, είναι επί το πλείστον απρόσιτη στους συγχρόνους, ακυρώνοντας την ομιλητική τους διάσταση. Με τον τρόπο αυτό η πηγαία ευσέβεια και αναφορά στον Θεό δεν ενισχύεται από την ορθή διδασκαλία και ο ευλαβής πιστός συχνά γίνεται εύπιστος σε ερμηνείες της ορθόδοξης παράδοσης, που εναντιώνονται στη δυναμική παρουσία της στον σύγχρονο κόσμο. Η λατρεία είναι λογική και η μυσταγωγία δεν είναι μαγεία. Ο λαός του Θεού οφείλει να γνωρίζει για ποιον λόγο ψάλλει το «Άμήν».[5]

Άλλοτε προκρίνεται ότι ο βίος ωφελεί περισσότερο από τον λόγο, παρά ο λόγος χωρίς τον συνακόλουθο βίο. Διότι, στην πρώτη περίπτωση ο ομιλητής και με τη σιωπή του ωφελεί, ενώ στη δεύτερη με τη βοή του ενοχλεί. Όταν, όμως, συνδράμουν και ο βίος και ο λόγος, τότε συνιστούν την εικόνα της αληθινής πνευματικής διδασκαλίας.[6] Εξίσου διατυπώνεται και η άποψη ότι προτιμότερη είναι η σιωπή από ένα απαράδεκτο κήρυγμα. Παρά ταύτα, η λύση δεν είναι η σιωπή, αλλά η καταπολέμηση της ραθυμίας, της αμέλειας και της προχειρότητας, με την κατάλληλη προετοιμασία που περιλαμβάνει «μελέτη τής δικαιοσύνης του Θεού όλην τήν ήμέραν», δυναμική προσέγγιση της πατερικής σκέψης, επισήμανση των προβλημάτων του κόσμου, συναίσθηση του πόνου και της αναζήτησης των ανθρώπων. Η προσευχή προ των αγιογραφικών αναγνωσμάτων συνοψίζει την προετοιμασία αμφοτέρων κηρύκων και εκκλησιάσματος, για την κατανόηση των ευαγγελικών κηρυγμάτων, για τη μετάδοση και την πρόσληψή τους: «έλλαμψον έν ταϊς καρδίαις ήμῶν τό τής σῆς θεογνωσίας άκήρατο φῶς..».[7]

Ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος αναφέρεται στη συνεχή «σπουδή και γυμνασία», [8] διότι τη δεινότητα του λόγου ολίγοι την έχουν έμφυτη, αλλά και αυτοί, όπως και οι περισσότεροι που δεν έχουν έμφυτο χάρισμα, χρειάζονται το «διαρκῶς πονεῖσθαι», διαρκή εξάσκηση. Η παραίνεση αυτή αποσκοπεί τόσο στην εκφορά του λόγου όσο και στο περιεχόμενο

και ισχύει διαχρονικά. Στην εποχή μας με την κυριαρχία της εικόνας, τη δυνατότητα των πολλών ελευθέρων επιλογών και τον θόρυβο των πολλαπλών μηνυμάτων, η κωδικοποίηση του μηνύματος του ευαγγελίου, η μεταφορά και η πρόσληψή του δεν είναι ένα απλό ομιλητικό εγχείρημα. Είτε εκφωνείται στη θεία λειτουργία και σε ιερές ακολουθίες και περιστάσεις είτε επιδιώκει να προσεγγίσει βαπτισμένους χριστιανούς που έχουν απομακρυνθεί για διάφορες αιτίες από τη ζωή της Εκκλησίας και τα ζωοποιά μυστήρια ή ακόμη δρασκελούν το κατώφλι της μόνον από τυπική κοινωνική υποχρέωση, σε γάμους, βαφτίσια, κηδείες, μνημόσυνα. Πρόκειται για ένα ανησυχητικά αυξανόμενο αριθμό ανθρώπων που είναι αδιάφοροι για τον Χριστό και το λυτρωτικό του έργο, κάποτε από άγνοια, άλλοτε από μιμητισμό, προσωπικές διαψεύσεις ή ακόμη από αλαζονική περιφρόνηση.

Υποσημειώσεις:

[1] David Balfour, Αγίου Συμεών Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, (1416/17-1429), Έργα Θεολογικά. Ανάλεκτα Βλατάδων 34, 1981. Πατριαρχικό Ίδρυμα Πατερικών Μελετών. Ιωάννου Φουντούλη, Συμεών Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, Περί θείου κηρύγματος. Λειτουργικά θέματα Γ' σελ. 60-74

[2] Αρχιεπισκόπου Αλβανίας Αναστασίου, Έως εσχάτου της γης. Ιστορικά ιεραποστολικά μελετήματα. Εκδόσεις της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, Β' 2013, σελ 175-327 και εξής.

[3] Πβ Αναστασίου Γιαννουλάτου, Αρχιεπισκόπου Αλβανίας, Η λησμονημένη εντολή. «Πορευθέντες». Από τον λήθαργο στην αφύπνιση. Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, 2013.

[4] Βλέπε σχετικά: Δήμητρας Κούκουρα, «Υμνολογώντας τη Γραφή και κηρύσσοντας τον λόγο», Εισήγηση στο Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο «Βιβλικός Λόγος καί Λειτουργική Ύμνογραφία», Θεσσαλονίκη, 14-15 Φεβρουαρίου 2017. [chromeextension://efaidnbnmnnnibrcajpcglcfeindmkaj/https://ejournals.lib.auth.gr/synthesis/article/viewFile/8559/8213](https://ejournals.lib.auth.gr/synthesis/article/viewFile/8559/8213).

[5] Α' Κορ. 14:16 «ἐπεὶ ἐὰν εὐλογῆσης τῷ πνεύματι, ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου πῶς ἐρεῖ τὸ ἀμὴν ἐπὶ τῇ σῆ εὐχαριστίᾳ; ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ οἶδε;»

- [6] Ισιδώρου Πηλουσιώτου, Επιστολή Β' 275, Ίερακι λαμπροτάτω PG 78,708 C.
- [7] Ευχή του Ευαγγελίου, Θεία Λειτουργία Ιωάννου του Χρυσοστόμου.
- [8] Ιωάννου του Χρυσοστόμου, Λόγος Περί Ίερωσύνης 4, 5-9.

(Συνεχίζεται)

Πηγή : <https://www.pemptousia.gr/>